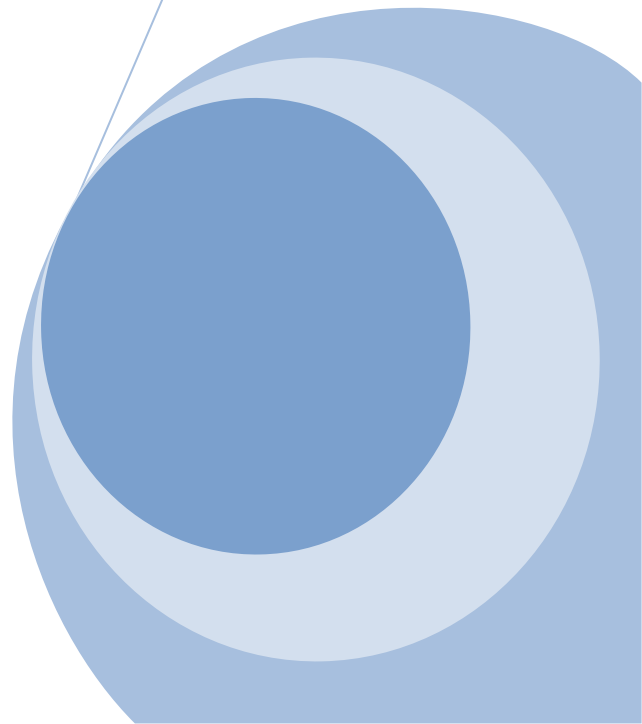

IHMEELLISET VUODET KOULUSSA - KEHITTÄMISPROJEKTI 2010 - 2012

Loppuraportti

Tuula Seppänen
Projektivastaava
31.12.2012

Sisältö

1. Taustaa.....	3
2. Ihmeelliset vuodet koulussa - projekti.....	3
2.1. TCM -menetelmä	4
3. Ihmeelliset vuodet koulussa -projektin keskeiset päämäärät	5
4. Projektin keskeiset tavoitteet ja toimintamuodot.....	5
4.1 TCM - koulutus ja toiminta pilottikouluilla sekä -päivähoitoalueilla	6
4.1.2. Päivähoito	7
4.2. Vanhemmuusryhmät	7
4.3. Vanhemmuusryhmän ohjaajakoulutus.....	8
4.4. Työnohjaus	8
4.5. Materiaalit	8
4.6. Ihmeelliset vuodet menetelmien levittämistyö.....	8
5. Projektin seuranta ja arviointi	9
6. Projektin resurssit	9
7. Projektin keskeiset tulokset ja tulosmittarit	9
7.1.1. Opettajien pilottiryhmien seurantatietojen keruu	9
7.1.2. Pilottikyselyn tuloksia.....	10
8. Vanhemmuusryhmien seurantatulokset	13
9. Vanhemmuusryhmän ohjauskoulutusten palaute	16
10. Projektin yhteenveto.....	17
10.2. Projektin haasteet	17

Lähdeluettelo

Liite: Ihmeelliset vuodet opettajan työpajan tyytyväisyyskysely

IHMEELLISET VUODET KOULUSSA - KEHITTÄMISPROJEKTI 2010 - 2012 LOPPURAPORTTI

1. Taustaa

Käytöshäiriöinen lapsi on haaste vanhemmilleen sekä kasvu- ja toimintaympäristölleen. Käytös- ja tarkkaavuushäiriöt ovat yleisimpiä lastenpsykiatriseen hoitoon lähettämisen syitä. Käytöshäiriöitä esiintyy noin 3 – 8 % kaikista lapsista ja ne ovat yleisempiä pojilla. Mikäli käytöshäiriöön ei puututa, tulee käytöshäiriöiselle lapselle sopeutumisongelmia viimeistään hänen aloittaessaan koulunkäynnin. Ryhmässä toimiminen on usein merkittävä haaste käytöshäiriöiselle lapselle ja kouluvalmiudet ovat usein ikätasoa alhaisemmat. Mikäli lasta ei huomioida oikealla tavalla, tulee hänestä herkästi alisuoriutuja koulussa ja hän on syrjäytymisvaarassa. Hoitamattomana käytöshäiriöinen lapsi altistuu nuoruusiässä mielenterveysongelmille, päihteiden käytölle ja rikollisuudelle. Nämä ongelmat jatkuvat aikuisikään noin 50 - 60 % käytöshäiriöisistä lapsista (Mark, E.J.2006)

Lasten käytösongelmat näkyvät erityisesti kouluissa ja päivähoidossa. Viime aikoina monissa ala-asteen kouluissa erityisluokkia on purettu säästösyistä. Eritystarpeita omaavia lapsia sijoitetaan tavallisille luokille integroituna erityisoppilaina. Luokissa on yhä enenevä määrä käytöshäiriöisiä oppilaita ja opettajien aika usein menee oppilaiden huonon käyttäytymisen hallitsemisyhtymisiin.

Viimeaikaisten tutkimusten mukaan 10 - 25 % päiväkotijä ja ala-asteikäisistä lapsista täyttää uhmakkuushäiriön tai varhaisten käytösongelmien kriteerit (Webster-Stratton,C.2011). Opettajat kokevat itsensä keinottomaksi ja myös hyvin käyttäytyvät lapset häiriintyvät yksittäisten oppilaiden häiriökäyttäytymisestä. Käytös- ja tarkkaavuushäiriöistä kärsivät lapset saavat lähinnä vain negatiivista huomiota, mikä ylläpitää ongelmakäyttäytymistä ja usein pahentaa tilannetta.

Ongelmien pahenemisen estämiseksi varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäiseminen lasten käytös- ja tarkkaavuushäiriöissä on tärkeää. Tehokkainta on puuttua ongelmiin lasten luonnollisissa toimintaympäristöissä; kotona, päivähoidossa ja kouluissa. Tutkimukset osoittavat, että mitä nuorempi lapsi on ongelmiin puututtaessa, sitä paremmaksi lapsen käytös muuttuu sekä koulussa että kotona (Webster-Stratton,C.2006). Tähän vanhemmat ja opettajat sekä päivähoidossa että kouluissa tarvitsevat kasvatuksellista tukea ja hallintakeinoja.

Käytöshäiriöisten lasten hoidon tehokkuudesta on eniten näyttöä ryhmäpohjaisista, kasvattajille suunnatuista hoitomenetelmistä (Webster-Stratton,C.2006). Omaiset mielenterveystyön tukena, Uudenmaan yhdistys ry. on tuonut Ihmeelliset vuodet (www.incredible.years.com) vanhemmuusryhmäohjelman Suomeen vuosien 2005 – 2009 aikana Vertti 2 -projektissaan. Kokemukset menetelmästä ovat olleet lupaavia ja vanhemmuusryhmämalli on levinnyt muun muassa Helsingin perheneuvolaan työmalliksi.

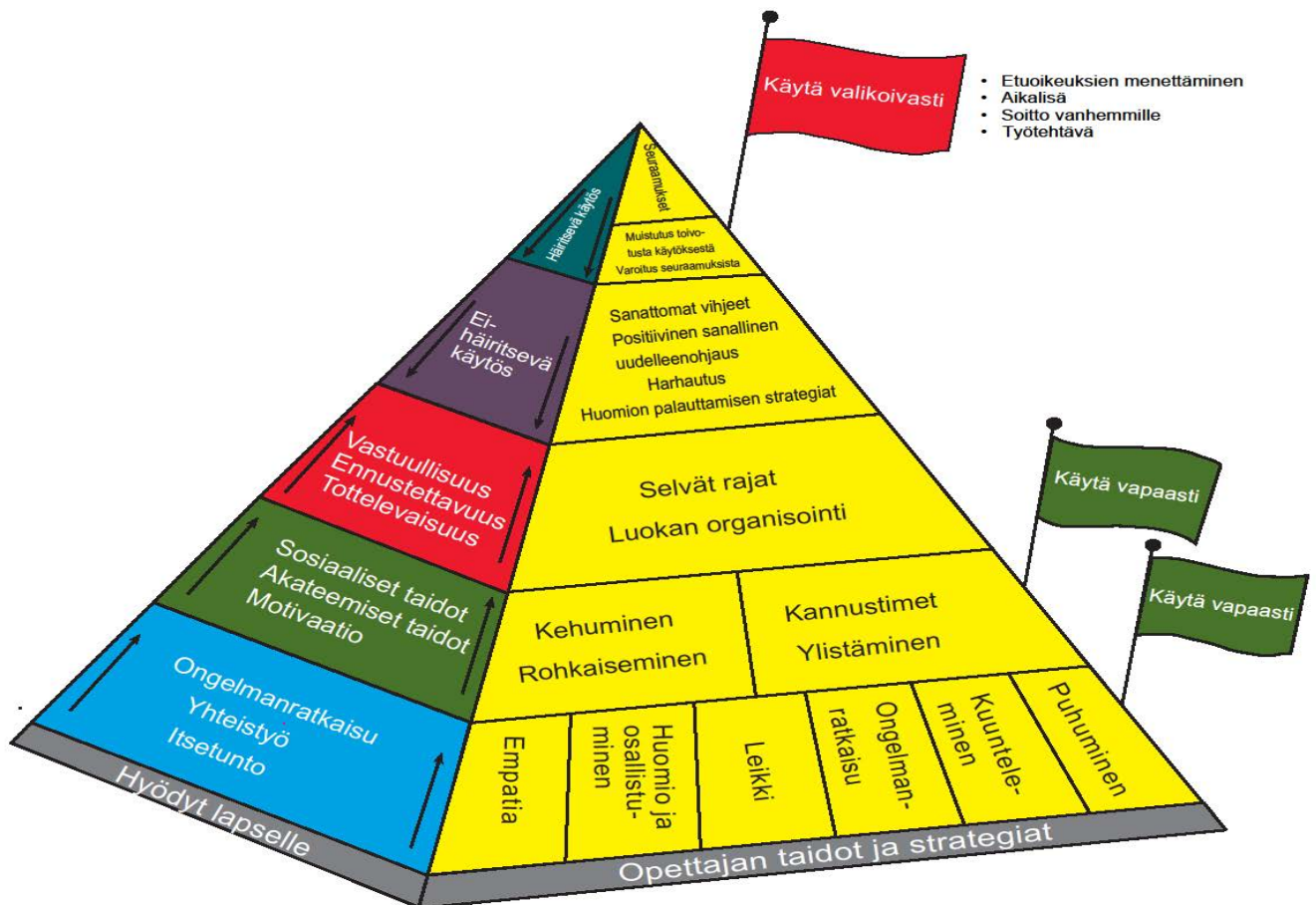
2. Ihmeelliset vuodet koulussa - projekti

Omaisyyhdistyksessä haluttiin jatkaa toimintaa Ihmeelliset vuodet -menetelmän parissa ja laajentaa sitä koskemaan lapsen ympärillä toimivia päivähoidon ja koulun opettajia. Omaiset mielenterveystyön tukena, Uudenmaan yhdistys ry. sai rahoitusta RAY:ltä ja käynnisti vuonna 2010 Helsingin opetusviraston ja sosiaaliviraston päivähoitoyksikön sekä perheneuvolan kanssa yhteistyössä Ihmeelliset vuodet koulussa -projektin pääkaupunkiseudulla. Projektin tavoitteena oli, vanhemmuusryhmätoiminnan jatkamisen lisäksi, tuoda Suomeen ja pilotoida opettajille suunnattu, ennaltaehkäisevä Teacher classroom management -menetelmä.

2.1. TCM -menetelmä

Teacher classroom management -menetelmän (suom. opettajien luokanhallintamenetelmä) käytöllä voidaan vähentää häiriökäyttäytymistä ja auttaa lapsia paremmin integroitumaan päivähoitoryhmiin ja koululuokkaan. Menetelmän avulla opettajat saavat keinoja hallita lasten huonoa käytöstä ja vahvistaa lasten hyvää käytöstä sekä yksilö- että ryhmätasolla. TCM -menetelmä perustuu yhdysvaltalaisen lastenpsykologin Carolyn Webster-Strattonin kehittämään oppimisteoriaan pohjautuvaan ja manualisoituun ohjelmakokonaisuuteen sekä kirjaan: How to Promote Children`s Social and Emotional Competence (Webster-Stratton,C.2011).

TCM- menetelmän vaikutuksia on tutkittu tieteellisesti ja sen tehokkuudesta on näyttöön perustuvaa tutkimusta mm. USA:ssa, Walesissa ja Norjassa (Reid, Hammond & Webster-Stratton.2004). Menetelmän on todettu vähentävän lasten aggressiivista käytöstä luokissa sekä parantavan opettajan ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta. Tutkimusten mukaan TCM -menetelmää käyttäneiden opettajien hallintakeinot ja työskentely luokassa paranevat ja työilmapiiri muuttuu positiiviseksi. Käytöshäiriöisten lasten ennuste paranee ja lasten alisuoriutuminen sekä syrjäytyminen vähenee.

Opettajan pyramidi

TCM -menetelmän yleisenä tavoitteena on muun muassa:

- vahvistaa opettajien tehokkaita hallintakeinoja ryhmän - ja luokanopetuksessa ennakoivalla opetustavalla
- parantaa opettajien taitoja opettaa oppilaille sosiaalisia taitoja, suuttumuksen hallintaa ja ongelmaratkaisutaitoja luokassa ja päivähoitoryhmässä
- vähentää aggressiivista ja häiritsevää käytöstä luokassa ja päivähoitossa
- parantaa oppilaiden ja opettajan välistä yhteistyötä
- edistää yhteistyötä vanhempien ja koulun sekä päivähoiton välillä

TCM – menetelmään kuuluu kolmipäiväinen englanninkielinen kouluttajakoulutus. Koulutus on toistaiseksi englanninkielinen, sillä Suomessa ei vielä ole omaa kouluttajaa ja koulutus tilataan Incredible Years -organisaatiolta. Tämän koulutuksen käytyään opettajat voivat levittää menetelmää Workshop-koulutuksena noin 15 opettajan ryhmälle. Projektin aikana järjestettiin yksi TCM -koulutus ja sen jälkeen menetelmää levitettiin pääsääntöisesti TCM Workshop -koulutusten avulla. Workshop-koulutus on menetelmäkoulutus ja se käsittää 5 - 6 iltapäivää ja se etenee manuaalin sekä opettajille suunnatun kirjan mukaisesti.

3. Ihmeelliset vuodet koulussa -projektin keskeiset päämäärät

Projektin keskeisenä päämääränä oli vaikuttaa esikoulu- ja ala-asteikäisten lasten käytöshäiriöiden hoitoon ja esiintymisen vähenemiseen sekä ennaltaehkäisyyn kolmella eri tasolla:

1. yksilöllisellä tasolla
2. perheen- ja kasvattajien tasolla
3. yhteiskunnallisella tasolla

Vaikuttamisen teoreettisena metodina käytettiin ns. Triadi -menetelmää, mikä tarkoittaa pyrkimystä muuttaa lapsen käytöstä positiivisesti vahvistavan kasvatuksen ja kasvattajien kautta (O`Reilly, D. 2005).

Yksilöllisellä tasolla tärkeimpänä motiivina on käytös- ja tarkkaavuusongelmista kärsivien lasten syrjäytymisen ehkäisy, sekä mahdollisten mielenterveys- ja päihdeongelmiin ja rikolliseen toimintaan ajautumisen ehkäiseminen. Koko perheen tasolla syrjäytymistä ehkäistään tuomalla toimivia keinoja vanhemmille ja tukemalla heitä kasvattajina. Projektin päämääränä oli myös tukea käytöshäiriöisen lapsen ympärillä toimivia muita kasvattajia; esikoulun- ja ala-asteen opettajia.

Yhteiskunnan varoja ja resursseja pyritään puolestaan säästämään puuttamalla lasten käytös- oireisiin ja aggressiiviseen käytökseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Varhain alkavat käytöshäiriöt enteilevät myöhempiä, yhteiskunnallisesti kalliita ongelmia, kuten nuorisoriikollisuutta ja kalliiden mielenterveys- ja päihdehoitojen tarvetta. Ennaltaehkäisevä toiminta on kustannustehokasta.

Käytöshäiriöisten lasten ympärillä toimivien eri tahojen välisen tiedonkulun ja yhteistyön vahvistuminen nähtiin myös projektin tärkeänä päämääränä.

4. Projektin keskeiset tavoitteet ja toimintamuodot

1. Ihmeelliset vuodet koulussa - projektin ensisijaiseksi tavoitteeksi asetettiin Teacher classroom management - menetelmän tuominen Suomeen ja sen pilotointi vähintään kahdella pääkaupunkiseudun ala-asteen koululla sekä näiden koulujen päivähoitoalueilla. Tarkoituksena oli arvioida menetelmän toimivuutta suomalaisessa koulu- ja päivähoitojärjestelmässä. Tavoitteena oli myös arvioida menetelmän laajempaa käyttöönoton tarvetta sekä sen hyötyjä ja haastei-

ta. Suunnitelmana oli kouluttaa mahdollisimman monta pilottikoulujen ja päivähoiton esikoulujen opettajaa menetelmään ja saada heidät toteuttamaan sitä käytännössä.

2. Toisena tavoitteena projektissa oli järjestää Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmiä pilottikoulujen ja päivähoito-alueiden käytöshäiriöisten lasten vanhemmille. Lapset saavat entistä paremman tuen, kun vanhemmat kotona ja opettajat koulussa noudattavat samoja kasvatuseriaa-asteita. Suunnitelmana oli tarjota ryhmiä samanaikaisesti, kun opettajat aloittivat TCM -menetelmäkoulutuksen ala-asteen ja päivähoiton ryhmissään. Ryhmiä tarjottiin kyseisten luokkien ja päivähoitoryhmien käytöshäiriöisten (6 -12 v.) lasten vanhemmille. Tavoitteena oli ohjata yhdessä pilottikoulujen ja päivähoiton vanhemmuusryhmiä koulujen psykologien ja kuraattorien kanssa. Projektissa haluttiin luoda vanhemmuusryhmistä työmalli, joka josta tulisi käytäntö koulujen ja päivähoiton arkeen. Tilat näihin ryhmiin saatiin pilottikouluilta.
3. Kolmantena päätavoitteena oli jatkaa Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmätoiminnan levittämistyötä järjestämällä vanhemmuusryhmän ohjauskoulutusta sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle. Suunnitelmana oli järjestää vähintään yksi koulutus jokaisena perättäisenä projektivuotena. Koulutusten markkinoinnissa tehtiin yhteistyötä Kasvatus- ja perheneuvonta liiton kanssa.

Projektin yhteistyökumppanit ja niiden roolit

Yhteistyökumppaneina projektissa olivat Helsingin Opetusvirasto ja Helsingin sosiaaliviraston päivähoito ja perheneuvola. Opetusviraston roolina oli osoittaa koulut, joissa TCM -menetelmää lähdettiin kokeilemaan. Päivähoiton roolina puolestaan oli osoittaa pilotointiin mukaan lähtevät päivähoitoalueet. Perheneuvola toimi yhteistyökumppanina vanhemmuusryhmien osalta. Projektin edetessä tavoitteena oli tiivistää päivähoiton, koulun ja alueellisen perheneuvolan välistä yhteistyötä vanhemmuusryhmien järjestämisessä. Tavoitteena on luoda tähän jatkuvaperustainen yhteistyömalli päiväkodin, koulun ja perheneuvolan välille.

4.1 TCM - koulutus ja toiminta pilottikouluilla sekä -päivähoitoalueilla

Opetusvirasto osoitti projektille aluksi kaksi pilottikoulua ja päivähoitoaluetta, joissa TCM -menetelmää lähdettiin kokeilemaan. Helsingin opetusviraston oppilashuollon kanssa oli tehty aiesopimus asiasta jo projektin suunnitteluvaiheessa. Myös Helsingin sosiaaliviraston päivähoiton kanssa oli tehty aiesopimus ohjelman pilotoinnista mukaan lähtevien koulujen päivähoitoalueilla. Tavoitteena oli kouluttaa mahdollisimman monta pilottikoulujen ja päivähoiton esikoulujen opettajaa menetelmään ja aloittaa ohjelman kokeilu näissä yksiköissä.

Ensimmäisenä kouluna mukaan projektiin lähti Kontulan ala-aste, josta ensimmäiset kolme opettajaa koulutettiin TCM -menetelmään kesällä 2010 Incredible Years Centerissä, Walesissa. Toinen projektiin mukaan lähtenyt pilottikoulu oli Kannelmäen peruskoulu. Kannelmäen koulun opettajat sekä muut koulutettavat saivat koulutuksen Suomessa.

Projektin onnistumisen kannalta oli tärkeää, että opettajilla oli esimiestensä tuki menetelmän käyttöön ja tästä syystä pilottikoulujen rehtorit perehdytettiin menetelmään. Pilottikoulujen rehtorit kävivät OTU:n kahden työntekijän kanssa tutustumassa Incredible Years Centeriin sekä TCM -menetelmän toimintaan käytännössä Bangorissa, Walesissa, vuoden 2010 syksyllä.

Seuraavaksi projektissa järjestettiin TCM -kouluttajakoulutus Suomessa vuoden 2011 alussa. Tähän koulutukseen tuli kouluttaja Seattlesta Ihmeelliset vuodet organisaatiosta ja koulutus oli englanninkielinen 3-päiväinen koulutus. Kyseinen koulutus järjestettiin yhteistyössä Suomen mielenterveysseuran kanssa. Siihen osallistui yhteensä 25 koulutettavaa, joista 12 olivat pilottikoulujen ja -päivähoiton opettajia. Tähän koulutukseen osallistuivat myös 2 projektin työntekijää.

TCM -menetelmän pilotointi kouluilla käynnistyi kunnolla vasta, kun kouluilla otettiin käyttöön TCM -workshop-koulutus opettajien tueksi. TCM ohjelman aloittamiseksi pilottikouluilla ja päi-

vähoidossa järjestettiin workshop – koulutuspäiviä, joita ohjasivat TCM -koulutuksen käynyt kouluttaja, Piia Karjalainen, yhdessä projektityöntekijän kanssa. Workshop koulutuspäiviä järjestetään molemmilla pilottialueilla kuusi ja koulutuspäivät ovat noin neljän viikon välein. Tämä koulutus antoi opettajille mahdollisuuden perehtyä ja toteuttaa käytännössä TCM -menetelmää.

Taulukko 1. Yhteenvetoa projektin TCM -koulutuksista

Koulutus/ Ryhmä	Kohderyhmä	Osallistujat	
TCM kouluttaja-koulutus, Wales	Pilottikoulu 1	ala-asteen opettajat	3
TCM kouluttaja-koulutus, Suomi	Pilottikoulu 1 ja 2 pilottipäivähoitoalue 1 ja 2	ala-asteen opettajat päivähoidon opettajat Otu:n työntekijät	7 5 2
TCM-Workshopit	Pilottikoulujen workshopit (2) Päivähoidon workshop (1)	ala-asteen opettajat esikouluopettajat	18 15
TCM-esittely-koulutukset	Koulujen ja päivähoidon henkilöstö ja alan ammattilaiset	alan ammattilaiset	n. 200

4.1.2. Päivähoito

Päivähoidon osalta yhteistyöstä sovittiin Helsingin itäisen ja läntisen päivähoitoalueen kanssa. Näiltä alueilta ensimmäiset neljä esikouluopettajaa osallistuivat tammikuussa 2011 järjestettävään TCM - koulutukseen. Pilottikouluilla ohjattuihin Workshop koulutuksiin osallistui puolestaan yhteensä 5 päivähoiton työntekijää. Workshopin käytyään he aloittivat menetelmän käytön omissa esikouluryhmissään keväällä 2011. Tämän jälkeen järjestettiin vielä läntisen alueen esikouluopettajien workshopryhmä ja siihen osallistui 10 esikouluopettajaa kyseiseltä alueelta. Itäisen alueen päivähoiton workshop-koulutus jäi toteutumatta.

4.2. Vanhemmuusryhmät

Projektin ensimmäinen vanhempien ryhmä ohjattiin vertaistukiryhmänä IV-materiaalia käyttäen Herttoniemenrannan ala-asteella, koulun kuraattorin kanssa yhteistyössä. Siihen osallistui 7 vanhempaa.

Varsinaisia Ihmeelliset vuodet - vanhemmuusryhmiä projektin aikana järjestettiin yhteensä neljä ryhmää. Näistä kaksi ensimmäistä koottiin pilottikoulun ja päivähoidon vanhemmista ja kaksi jälkimmäistä olivat yhdistyksen omia ryhmiä. Koululla järjestettäviin ryhmiin oli tavoitteena saada työpariksi koulun psykologi tai kuraattori. Vain yhteen ryhmään onnistuttiin saamaan työpariksi koulun kuraattori. Syksyn 2012 vanhemmuusryhmän kanssa tehtiin yhteistyötä Folkhälsanin kanssa. Folkhälsan tarjosi OTU: lle ryhmätilat ja vastavuoroisesti ryhmään osallistui työntekijä Folkhälsanilta. Ryhmiin osallistui yhteensä 34 vanhempaa, joista 7 oli pariskuntia.

Taulukko 2. Ihmeelliset vuodet - ryhmiin osallistuneet vanhemmat ja IP- lapset

Vanhemmuusryhmät	naiset	miehet	yhteensä
4 ryhmää	31	10	41 (pariskuntia 7)

IP - lapset

Ikä	4v.	5v.	6v.	7v.	8v.	9v.	10v.	11v.- 12v.	Yhteensä
poikia	1	5	1	6	4	5		3	25
tyttöjä		1		5	1		2		9
Yhteensä	1	6	1	11	5	5	2		34

Lapsia, joiden vuoksi vanhemmat osallistuivat ryhmään (IP -lapsia), vanhemmilla oli yhteensä 34. Heistä tyttöjä oli 9 ja poikia 25. Lasten ikä vaihteli 4 - 12 välillä, eniten oli 7-vuotiaita.

IV- vanhemmuusryhmien lisäksi projektissa järjestettiin 2 vapaamuotoista vanhempien vertais- tukiryhmää. Näihin ryhmään osallistui yhteensä 14 vanhempaa. Nämä ryhmät kokoontuivat 8 kertaa ja ryhmänvetäjinä toimivat projektin työntekijät.

4.3. Vanhemmuusryhmän ohjaajakoulutus

Vanhemmuusryhmän ohjaajakoulutuksia järjestettiin projektin aikana yhteensä neljä. Näistä kolmeen kouluttajana tuli Manchesterista ja viimeisen koulutuksen kouluttaja tuli Norjasta. Projektin koulutuksiin osallistui yhteensä noin 100 sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaista. Kuraattoreita mukana koulutuksissa oli kaksi ja psykologeja myös kaksi.

4.4. Työnohjaus

Projektin aikana yksi projektin työntekijöistä koulutettiin Ihmeelliset vuodet vanhemmuusryhmä-menetelmään työnohjaajaksi (peer coach). Koulutus oli kaksipäiväinen englanninkielinen koulutus, ja se järjestettiin Bangorissa, Walesissa. Koulutuksen jälkeen projektilla on ollut mahdollisuus antaa työnohjausta vanhemmuusryhmätoimintaa aloitteleville yksiköille Uudenmaan alueella. Näitä työnohjausjaksoja oli projektin aikana yhteensä kolmessa eri yksikössä ja työnohjauskertoja oli yhteensä kuusi.

4.5. Materiaalit

Projektin ensimmäisenä toimintavuonna ja TCM- menetelmän levittämistyön helpottamiseksi käännettiin TCM - menetelmään kuuluva kirja: How to Promote Children's Social and Emotional Competence (Webster-Stratton,C.1999) suomeksi. Lisäksi käännettiin ja tekstitettiin kouluikäisten vanhemmuusryhmään kuuluvat DVD -materiaalit suomeksi. TCM - menetelmään kuuluvia opettajien workshop-koulutuksen materiaaleja, välitehtäviä ja teoriamonisteita käännettiin yhteistyössä kouluttajaopettajan ja projektin työntekijöiden kesken. Kun käännoistyöt valmistuvat kokonaan, ne lähetetään www.incredibleyears.com -sivustolle opetushenkilöstölle ladattavaksi ilmaiseksi.

4.6. Ihmeelliset vuodet menetelmien levittämistyö

Projektin työntekijät osallistuvat aktiivisesti pilottikoulujen ja päivähoitoalueiden vanhempain- iltoihin ja päivähoitoon kehittämispäiville, jossa tietoa IV -menetelmästä levitettiin. Näihin tilai- suuksiin osallistui yhteensä 120 henkilöä. Lisäksi menetelmän esittely-/ koulutustilaisuuksia jär- jestettiin mm. Helsingin sosiaaliviraston Hymyt - projektin kanssa yhteistyössä Vuosaaren, Meri-Rastilan sekä Tahvolahden ala-asteen kouluilla. Etelä-Suomen aluehallintaviraston kanssa puolestaan järjestettiin yhteistyössä projektin kanssa koulutustilaisuuksia opettajille, joissa esi- teltiin TCM -menetelmää. Näihin koulutustilaisuuksiin osallistui yhteensä 80 opetusalan am- mattilaista. Projektin viimeisenä toimintavuonna, syksyllä 2012 järjestettiin Ihmeelliset vuodet menetelmien levittämistyön edistämiseksi kutsuseminaari, joka oli suunnattu päättäjille. Tätä työtä varten perustettiin seminaarityöryhmä, johon osallistui lastenpsykiatrian ja opetusalan ammattilaisia. Seminaarissa oli kutsuttuna puhujana muun muassa Willy-Tore Morch Norjas-

ta. Hän kertoi Ihmeelliset vuodet ohjelmien implementaatiosta Norjassa. Tähän seminaariin osallistui noin 100 henkeä.

5. Projektin seuranta ja arviointi

Projektin seuranta ja ohjausta varten koottiin 2010 vuoden ohjausryhmä ja se aloitti toimintansa syksyllä 2010. Ohjausryhmään kuuluivat pilottikoulujen rehtorit, itäisen ja läntisen päivähoitoalueiden päälliköt, Opetusviraston oppilashuollon päällikkö ja Helsingin perheneuvolan päällikkö. Ohjausryhmä kokoontui projektin aikana keskimäärin kaksi kertaa vuodessa.

Pilottiprojektin arviointia varten kerättiin tietoa koko projektin ajan ja toimintaa myös arviointiin projektin alusta lähtien. Arvioinnissa tehtiin yhteistyötä muun muassa Helsingin ja Vantaan ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden kanssa. Opiskelijoille järjestettiin kouluilla perehdytyspäiviä Ihmeelliset vuodet menetelmään ja heille tarjottiin opinnäytetöiden aiheita Ihmeelliset vuodet vanhemmuus- sekä opettajamenetelmästä. Kahdesta eri ammattikorkeakoulusta osallistui useita opiskelijoita projektin lastenryhmiin lastenhoitajiksi. Lastenhoito järjestettiin projektissa vanhemmuusryhmien ajaksi. Projektin aikana valmistui kaiken kaikkiaan 4 opinnäytetöitä. Yksi opinnäytetöistä oli ylempää AMK tutkintoa suorittavan päivähoiton esikouluopettajan, Jaana Santosen, opinnäytetyö (Santonen, J.2013). Hänen kanssaan sovittiin yhteistyöstä siten, että hän osallistui projektin pilottiryhmien tietojenkeruuseen ja analysointiin sekä osallistujien haastatteluun. Näitä yhteistyössä kerättyjä tietoja on hyödynnetty pilottikoulujen osalta myös tässä raportissa.

6. Projektin resurssit

Projektissa työskenteli 3 työntekijää; projektivastaava ja kaksi projektityöntekijää. Koska projektin rahoitus oli anottua pienempi, kolmas projektityöntekijä aloitti projektissa vuoden 2010 elokuussa.

Projektin viimeisenä vuotena (2012) projektin työntekijät ovat tehneet neljän päivän työviikkoa säästöyistä. Projektin työt jakautuvat työntekijöiden kesken vastuualueittain siten, että projektivastaava vastaa projektin kulusta ja suunnittelusta ja seurannasta yhdessä tiiminsä kanssa sekä RAY:lle ja OTU:n hallitukselle toimitettavasta raportoinnista. Projektityöntekijöistä toisen pää vastuualuetta ovat TCM – koulutukset ja niihin liittyvän yhteistyön organisointi ja toisen vastuualuetta ovat vanhemmuusryhmätoiminta sekä siihen liittyvä koulutus.

7. Projektin keskeiset tulokset ja tulospittarit

Projektin aikana kerättiin seurantatietoa ja tilastoja kaikista projektin tärkeimmistä toiminnoista. TCM menetelmän käytöstä pilottikouluilla ja päivähoitossa sekä vanhemmuusryhmistä kerättiin tietoa Ihmeelliset vuodet ohjelmiin sisältyvillä arviointilomakkeilla. Ryhmänohjaajakoulutuksesta kerättiin tietoa itse rakennetulla arviointilomakkeilla. Projektin seurannassa ja arvioinnissa käytettiin seuraavia lomakkeita:

1. TCM -koulutuksen loppuarviointilomake (liite) ja J. Santosen opinnäytetyön haastattelukysymykset opettajille
2. Vanhemmuusryhmän arviointilomake vanhemmille ryhmän lopussa
3. Lapsen vahvuuksien ja vaikeuksien arviointilomake vanhemmille (SDQ) ennen ja jälkeen ryhmän (Koskelainen, M. 2008).
4. Vanhemmuusryhmän ohjauskoulutuksen arviointilomake

7.1.1. Opettajien pilottiryhmien seurantatietojen keruu

Projektissa haluttiin selvittää, miten TCM - menetelmä soveltuu suomalaiseen esi- ja perusopetukseen sekä miten esi- ja peruskoulun opettajat hyödyntävät TCM -menetelmää työssään 6 – 12 vuotiaiden lasten parissa (Santonen, J.2013). Keskeiset tutkimusongelmat olivat seuraavat:

1. Miten TCM -menetelmä sopii Suomen esi- ja perusopetusjärjestelmään
2. Miten OTU:n pilottikoulutukseen osallistuneet esi- ja perusopettajat ovat käyttäneet menetelmää omilla lapsiryhmissään?

Haastattelukysymykset, joiden avulla tutkimusongelmiin haettiin vastauksia, olivat (Santinen, J. 2013):

1. TCM -menetelmän strategioiden hyödyntäminen opetustyössä?
2. Opettajien mielipiteet koulutusmetodien hyödyllisyydestä
3. Minkälaisia muutoksia opettajat havaitsivat lapsiryhmän / luokan vuorovaikutustaidoissa käytettyään TCM menetelmää?
4. Miten opettajat näkivät TCM -menetelmän käytön jatkumoa esiopetuksesta perusopetukseen?
5. Miten TCM -menetelmä soveltuu suomalaiseen esi- ja perusopetukseen?

7.1.2. Pilottikyselyn tuloksia

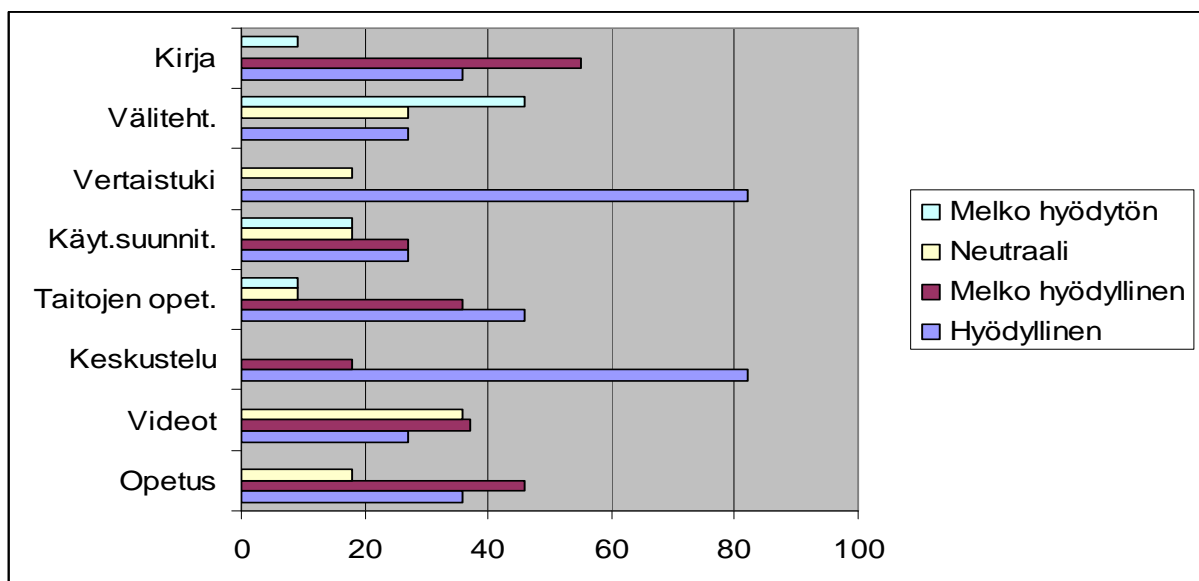
Projektin kaksi TCM koulutuksen pilottiryhmää järjestettiin Kannelmäen peruskoulussa sekä Kontulan ala-asteella. Opettajat toimivat esiopetuksessa päivähoitossa (5) tai peruskoulun ala-asteen 1-6 luokkien luokanopettajana tai erityisopettajana (18). Yhteensä osallistujia näissä kahdessa työpajassa oli 18 ala-asteen ja 5 esikoulu opettajaa. Läntisen päivähoitoalueen esikoulu-opettajille järjestettiin oma työpajakoulutus, johon osallistui 10 henkeä. Seuraavassa raportoidaan opettajien vastauksia pilottityöpajojen kyselyyn ja haastatteluun.

Opettajien mielipiteitä koulutusmetodien hyödyllisyydestä

Opettajat kertoivat saaneensa hyviä ja käyttökelpoisia ohjeita ja neuvoja arkeen. Oman käyttötymisen muuttaminen koettiin vaikeaksi. Ohjelmasta he kuitenkin saivat hyviä toimintavinkkejä. Opettajat pystyivät myös hyödyntämään koulutusta ja kuuntelemaan muiden opettajien huolia ja he pystyivät antamaan muille opettajille ohjausta menetelmän mukaisesti.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu opettajien arviointia koulutuksen eri menetelmien hyödyistä.

Kuva 1. Koulutusmenetelmien hyödyllisyys esikoulu- ja ala-asteen opettajien pilottikyselyssä (N=33)

Miten olet hyödyntänyt TCM -menetelmän strategioita opetustyössä?

Kaikki opettajat kertoivat käyttäneensä yhtä tai useampaa menetelmän strategiaa työssään. Eniten käytetyksi strategiaksi nousi lapsen positiivinen kannustaminen. Yltiöpäinen kehuminen koettiin suomalaiselle kulttuurille vieraaksi, joskin kehumisen ja positiivisen kannustamisen huomattiin vaikuttaneen lapsiin positiivisesti. Opettajat olivat käyttäneet myös konkreettisia, henkilökohtaisia sekä ryhmäkannustimia, kuten tarroja ja helmiä. Vähiten opettajat olivat hyödyntäneet lapsen huomiotta jättämistä sekä varoituksia ja seuraamuksia. Koulutuksen myötä opettajat näkivät tärkeänä positiivisen vuorovaikutuksen merkityksen opettajan ja oppilaan välillä.

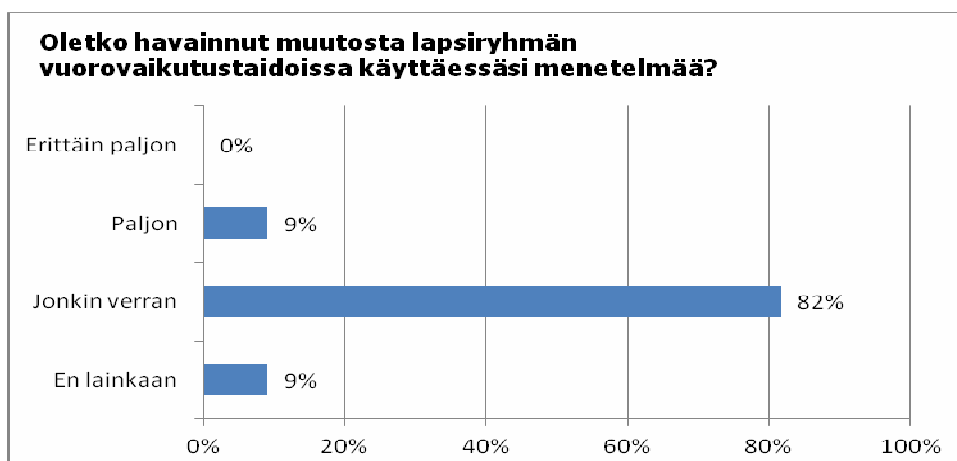
Taulukko 3. TCM - menetelmän strategioiden käyttökelpoisuus (N=33)

TCM -menetelmän strategiat ja niiden käyttökelpoisuus		Neutraali	Hyvä	Erittäin hyvä
1.	Kehu ja rohkaisu		5 %	95 %
2.	Selkeät rajat ja selkeät käskyt		25 %	75 %
3.	Uudelleenohjaus, huomion kiinnittäminen muualle		55 %	45 %
4.	Etuoikeuksien menettäminen ja seuraamukset		55 %	45 %
5.	Sosiaalinen ja emotionaalinen valmennus	10 %	50 %	40 %
6.	Huomiotta jättäminen		65 %	35 %
7.	Kannustimien käyttö		80 %	20 %
8.	Lapsilähtöinen toiminta ja leikki	10 %	60 %	30 %
9.	Kuvaileva kommentointi	21 %	53 %	26 %
10.	Aikalisä	10 %	75 %	15 %
11.	Ongelmanratkaisun opettaminen	10 %	60 %	20 %

Minkälaisia huomioita opettajat olivat tehneet lapsiryhmän / luokan vuorovaikutustaidoissa kun he olivat käyttäneet TCM - menetelmää?

Suurin osa opettajista oli huomannut positiivista muutosta lapsiryhmän käytöksessä. Opettajat olivat huomanneet muun muassa, että lasten vuorovaikutustaidot olivat parantuneet ja kehittyneet positiivisen kannustamisen ja kehumisen avulla omassa ryhmässä. Lisäksi oppilaiden ja opettajan positiivinen vuorovaikutus oli yleensäkin parantunut. Lapset olivat myös ryhtyneet kannustamaan toinen toisiaan haasteellisissa asioissa sekä auttamaan toinen toisiaan. Opettajat kertoivat myös, että opiskelu- ja työskentelyrauha oli parantunut luokassa ja lasten ryhmätyötaidot olivat kehittyneet. Lapset myös rohkaistuvat ja osasivat paremmin kertoa omista tunteistaan. Lapset myös onnistuivat itse ratkaisemaan keskinäisiä erimielisyyksiään paremmin ja kiusaaminen oli ollut vähäistä.

Kuva 3. Opettajien havaitsemat muutokset lapsiryhmissä (N=23)

Miten opettajat näkivät TCM- menetelmän käytön jatkumon esiopetuksesta perusopetukseen?

Opettajat kokivat, että TCM menetelmä muodostaa tärkeän jatkumon lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetuksen puolelle: *"tietyt tavat ja rutiinit säilyvät näin lapsella yhtenäisinä esiopetuksesta perusopetuksen alkuopetukseen"*. TCM – menetelmä mahdollistaa opettajien mukaan oppilaan koulun aloituksen turvallisena ja loogisena: *"helpottaisi lapsen koulun aloitusta, joka on aina muutos lapselle, varsinkin haasteelliselle lapselle"*. Opettajat kommentoivat myös, että oppilaan, opettajan ja vanhempien positiivinen yhteistyö edesauttaisi lapsen koulunkäynnin aloitusta. Myös menetelmän soveltuvuutta koko perusopetuksen ajan pohdittiin.

Opettajien mielipiteitä TCM -menetelmän kehittämismahdollisuuksista

Opettajat kokivat tärkeänä menetelmän koulutuksen laajentamisen ja tunnetuksi tekemisen Suomessa. Tosin opettajien mielestä TCM -menetelmää tulisi kehittää paremmin tukemaan suomalaista perusopetusta. Opettajat kokivat, ettei heillä ole aikaisemmin ollut paljonkaan konkreettisia keinoja, millä he voisivat edesauttaa haasteellisia lapsia. Tilausta siis TCM -menetelmälle olisi, koska haasteellisten lasten määrä lapsiryhmissä ja koululuokissa on lisääntynyt. Opettajien mielestä opettajien koulutuksen opiskeluvaiheessa tulisi jo perehdyttää tulevia esi- ja luokanopettajia TCM- menetelmän käyttöön. Työpajoissa käytetyn materiaalin suomen kielen käännös sai kehittämispalautetta joiltakin opettajilta. (Materiaalien kääntäminen on osittain kesken ja sitä on tehty kouluttajaopettajan ja projektin työntekijöiden voimin).

Miten opettajat näkivät TCM -menetelmän soveltuvan suomalaiseen esi- ja perusopetukseen?

TCM -menetelmässä korostetaan vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä, mistä opettajat kommentoivat esimerkiksi näin: *"yhteistyö vanhempien ja koulun välillä toimii jo hyvin suomalaisessa koulujärjestelmässä"* ja toisaalta *"vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö TCM -menetelmässä on opettajalle vaativaa"*. Opettajat pitivät hyvänä asiana sitä, että suomalaisen opettajuuden vapautta on ottaa eri menetelmistä eri osa-alueita käyttöön ja yhden menetelmän oppien mukaan toimimista vierastettiin. Joidenkin opettajien mielestä TCM -menetelmän liian strukturoitu koulutustapa ei sovi suomalaiseen koulutuskulttuuriin, vaan opettajat kaipaivat enemmän yhteisiä keskusteluita.

Opettajien mielipiteitä TCM -ohjelman kehittämiskohteista

Osa opettajista kommentoi hyvänä asiana, että jotkut vanhemmat sovelsivat Ihmeelliset vuodet -ohjelmaa myös kotona lastensa kanssa ja opettajat kokivat, että vanhemmilla tulisi olla helpompi pääsy Ihmeelliset vuodet vanhemmuusryhmiin, niin koulujen yhteydessä järjestettäviin kuin perheneuvoloissa järjestettäviin ryhmiin. Opettajien mukaan vanhemmat myös kokivat tärkeäksi sen, että kiusaamisen ehkäisyyn ja lapsen itsetunnon vahvistamiseen kiinnitettäisiin huomiota esi- ja perusopetuksessa. Opettajat myös toivoivat, että työpajakerrat tulisi sisällyttää opettajien työajan puitteisiin ja että hyvin alkuun saatuja työpajakertoja voisi jatkaa vertaistapaamisina saman koulutusryhmän puitteissa. Työpajojen maksuttomuutta opettajat pitivät hyvänä asiana.

Läntisen päivähoitoalueen Ihmeelliset vuodet – työpajojen arviointi

Projektin aikana tavoitteena oli järjestää erikseen TCM koulutusta myös päivähoidon esikouluopettajille. Projektin aikana toteutui yksi tällainen koulutus, läntisellä päivähoitoalueella. Tähän koulutukseen osallistuivat 10 esikouluopettajaa läntiseltä päivähoitoalueelta. Koulutuksen ohjasivat kaksi projektin työntekijää ja koulutuspäiviä oli yhteensä viisi. Koulutus eteni kuten koulujen pilotti-ryhmätkin, TCM- manuaalin ja opettajien kirjan mukaisesti. Koulutuksessa jaettiin runsaasti materiaalia ja annettiin välitehtäviä.

Osallistujat arvioivat koulutuksen sisältöä jokaisen workshop-koulutuskerran jälkeen. Kaikki neljä aihealuetta arvioitiin asteikolla: ei hyödyllinen, neutraali, hyödyllinen, erittäin hyödyllinen. Seuraavassa on tehty yhteenveto kaikista päivähoidon workshoppeista annetuista palautteista keskiarvoina.

Taulukko 4. Päivähoidon työpajan osallistujien arviot koulutuksen hyödyllisyydestä

Koulutuskertojen sisältö

39 % hyödyllinen, 61 % erittäin hyödyllinen

Videoesimerkit

30 % neutraali, 48 % hyödyllinen, 22 % erittäin hyödyllinen

Ryhmän vetäjän koulutus

43 % hyödyllinen, 57 % erittäin hyödyllinen

Ryhmäkeskustelut

4 % neutraali, 26 % hyödyllinen, 70 % erittäin hyödyllinen

Vertailtaessa ala-asteen opettajien (N=18) ja päivähoidon esikouluopettajien (N =15) arvioita TCM -työpajakoulutuksesta, päivähoidon arviot olivat jonkin verran positiivisempia. Päivähoidon esikouluopettajat ja ohjaajat kokivat menetelmän soveltuvan erityisen hyvin esikouluikäisille lapsille ja toimivan myös ennaltaehkäisevänä menetelmänä. Esikouluopettajat pitivät tärkeänä sitä, että koko henkilöstö päiväkodeissa olisi koulutettu TCM -menetelmään ja että toimintakulttuuri olisi yhtenäinen. Ei riitä, että vain yksittäinen opettaja käyttää ohjelman menetelmiä. Päivähoitoyksiköiden sisällä tarvittaisiin myös enemmän yhteistä keskustelua ja linjauksia. Tämän asian huomioiminen nähdään myös OTU: ssa koulutusten järjestäjänä tärkeänä. Jatkossa pyritäänkin kouluttamaan päivähoidon henkilöstöä yksiköittäin, siten, että kaikki työntekijät saisivat koulutuksen sekä työnohjausta menetelmään.

8. Vanhemmuusryhmien seurantatulokset

Projektin aikana järjestettiin neljä vanhemmuusryhmää joihin osallistui yhteensä 41 vanhempaa. Kaikista ryhmistä kerättiin loppupalautteet ryhmän loputtua ja 37 vanhempaa palauttivat lomakkeen. Vanhemmat myös arvioivat lapsensa tilannetta ennen ja jälkeen ryhmän SDQ –lomakkeella. Ryhmät kestivät ajallisesti noin 3 kk. Vanhemmat osallistuivat ryhmiin kerran viikossa 2,25 h kerrallaan. Ryhmät etenivät kahden koulutetun ryhmänohjaajan ohjauksella, manuaalin ja vanhemmuusoppaan mukaisesti. Vanhemmille jaettiin ryhmässä paljon materiaalia ja kotiharjoitteita. Seuraavassa raportoidaan tuloksia vanhempien kokemuksista ryhmästä heille tehdyn loppuarvioinnin mukaan.

Taulukko 5. Vanhempien arvioita ohjelmasta kokonaisuutena (N=37)

	Neutraali		parantunut	
1. Ongelmat joiden takia vanhemmat tulivat ryhmään		27 %	54 %	19 %
2. Lapsen käytös, jota olen pyrkinyt muuttamaan käyttäen ryhmässä opittuja menetelmiä		38 %	49 %	13 %
3. Lapsen edistyminen on mielestäni	8 %	14 %	59 %	30 %
4. Käytetty menetelmä auttoi lapseni käytöksen parantamisessa			26 %	74 %

Lähes kaikki ryhmään osallistuneet vanhemmat kokivat ryhmästä olleen hyötyä käytöshäiriöisen lapsensa kasvatuksessa. Vain 8 % vanhemmista koki tilanteen olevan ennallaan. Vanhempien mukaan lapsista 89 % oli edistynyt hyvin tai erittäin hyvin, niissä asioissa, joita he olivat ryhmän oppien mukaan yrittäneet muuttaa. Ennen kaikkea vanhemmat olivat saaneet kei-

noja, miten toimia lapsensa kanssa kotona. Eräs vanhempi kommentoi: ”*Pidin eniten siitä, että saimme uudet keinot arkeen, kokonaisuudesta. Ryhmässä oli rento ilmapiiri, jossa oli helppo jakaa asioita*”.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu vanhempien arvioita Ihmeelliset vuodet menetelmän keinoista ja niiden hyödyllisyydestä.

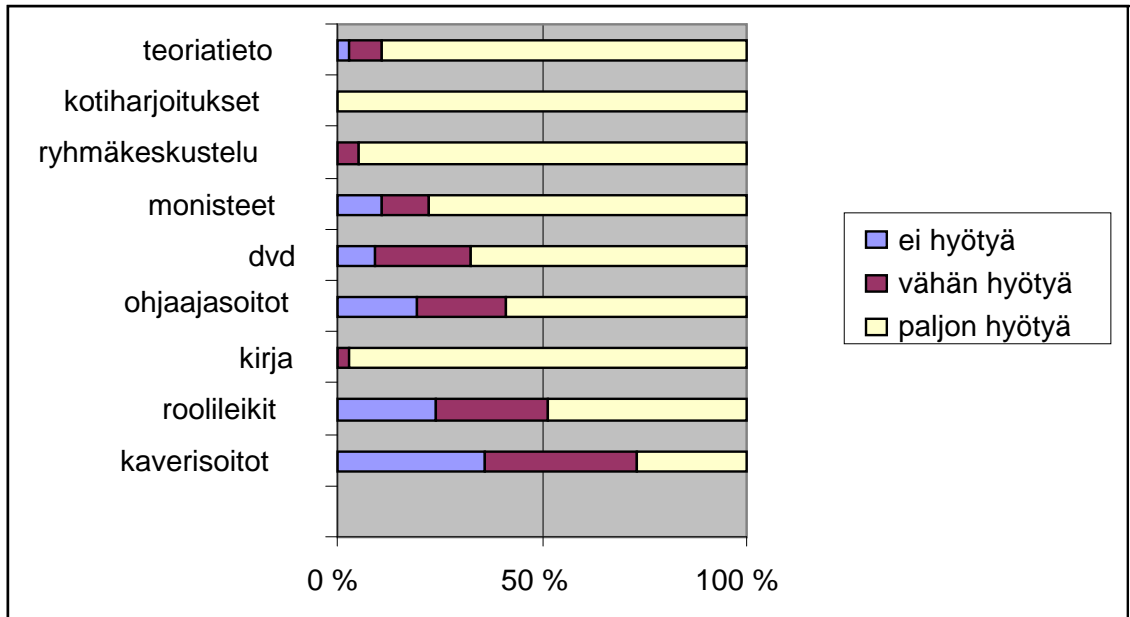
Taulukko 6. Ihmeelliset vuodet vanhempienryhmän ohjelman menetelmien hyödyllisyys vanhempien arvioiden mukaan.

Keino	neutraali	hyödyllinen	erittäin hyödyllinen
1. Kehu ja kannustus		14 %	86 %
2. Lapsijohtainen toiminta	3 %	38 %	59 %
3. Rutiinit ja velvollisuudet		70 %	30 %
4. Kuvaileva kommentointi		62 %	38 %
5. Aineellinen palkitseminen	3 %	54 %	43 %
6. Ongelmanratkaisun opettaminen	6 %	70 %	24 %
7. Huomiotta jättäminen	1 %	46 %	51 %
8. Myönteiset komennot	5 %	59 %	35 %
9. Etuoikeuksien menetys	3 %	65 %	32 %
10. Yhteistyö opettajan kanssa	11 %	56 %	26 %
11. Aikalisä	11 %	75 %	14 %

Pääsääntöisesti vanhemmat kokivat kaikista ohjelman menetelmistä olleen hyötyä käytöshäiriöisen lapsen kasvatuksessa. Hyödyllisimpänä hyvän käyttäytymisen vahvistuskeinoina vanhemmat pitivät *lapsensa kehumista ja kannustamista* sekä *lapsijohteista toimintaa*. Myös *rutiinit ja velvollisuudet* koettiin hyödyllisinä kasvatustekijöiksi. *Kuvaileva kommentointi* oli vanhempien mukaan tehokasta, joskin hieman vähemmän käytettyä. *Aikalisä* ja *yhteistyö opettajan kanssa* koettiin vähiten hyödyllisinä ohjelman menetelmistä.

Vanhemmilta kysyttiin mielipiteitä myös vanhemmuusryhmän opetusmetodeista. Ihmeelliset vuodet vanhemmuusryhmä on interaktiivinen ja vanhempia osallistava ryhmä. Carolyn Webster-Stratton on rakentanut, kehittänyt ja tutkinut Ihmeelliset vuodet menetelmää useiden vuosien ajan. Siihen on valittu tutkitusti tehokkaimpia vanhemmuuden edistämisen keinoja. Ohjelman opetusmenetelmät on suunniteltu niin, että ne tukevat mahdollisimman hyvin vanhempien oppimisprosessia. Teoriaopetusta vanhemmat saavat lukemalla vanhempainopasta (Webster-Stratton C, 2006) ja monisteita, sekä ohjaajien alustuksista. Käytännössä vanhemmuustaitoja harjoitellaan kotona lasten kanssa ja vanhemmille annetaan runsaasti kotitehtäviä liittyen teoriaopetukseen. Taitoja harjoitellaan kodin lisäksi myös ryhmässä, roolileikkien avulla. Ryhmässä näytetään myös malliesimerkkejä vanhemmuustaidoista käytännössä dvd - inserttien avulla. Näissä inserteissä kuvataan erilaisia kasvatustilanteita lapsiperheissä. Vertaistukea vanhemmat saavat ryhmästä yhteisten keskustelujen ja ongelmanratkaisun kautta sekä kaverisoitujen ja ryhmänohjaajan soittojen avulla. Seuraavassa kaaviossa on kuvattuna vanhempien arvioita opetusmenetelmien hyödyllisyydestä laskettuna keskiarvopisteinä kaikkien loppupalautteeseen vastanneiden vanhempien kesken.

Kuva 4. Vanhempien arvio ryhmän opetusmetodien tehokkuudesta (N=37)

Vanhempien arviot ryhmässä käytetyistä opetustekniikoista ovat samansuuntaisia OTU: n aikaisempien vanhempienryhmien palutteen kanssa. Eniten hyötyä vanhemmat kokivat saaneensa teoriatiedosta ja käytännön harjoittelusta sekä ryhmäkeskusteluista. Roolileikeistä ja kaverisoitoista sekä ohjaajien soitoista oli vähiten hyötyä. Tämä kertoo mahdollisesti kulttuurieroista amerikkalaisten ja suomalaisten välillä ja että suomalaisille yksityisyyden rajat ovat tärkeä säilyttää.

8.2. Vanhempien arvio lapsen tilanteesta ennen ja jälkeen ryhmän

Vanhemmuusryhmän tavoitteena on muuttaa käytöshäiriöisen lapsen käytöstä paremmaksi kotona; vähentää lasten aggressiivista ja häiritsevää käytöstä sekä lisätä tottelevaisuutta ja ennakoivuutta. Vanhemmat arvioivat lapsensa tilannetta SDQ- lomakkeella ennen ja jälkeen vanhemmuusryhmän. Tällä lomakkeella mitataan lapsen vahvuuksia ja vaikeuksia. Vaikeuksia ovat; tunne-elämän ongelmat, käytöshäiriö sekä ylivilkkaus. Kokonaispisteet kertovat näiden ongelma-alueiden yhteispistemäärän. Raja-arvon ylittävä pistemäärä tarkoittaa käytöksen olevan normaalia ongelmallisempaa.

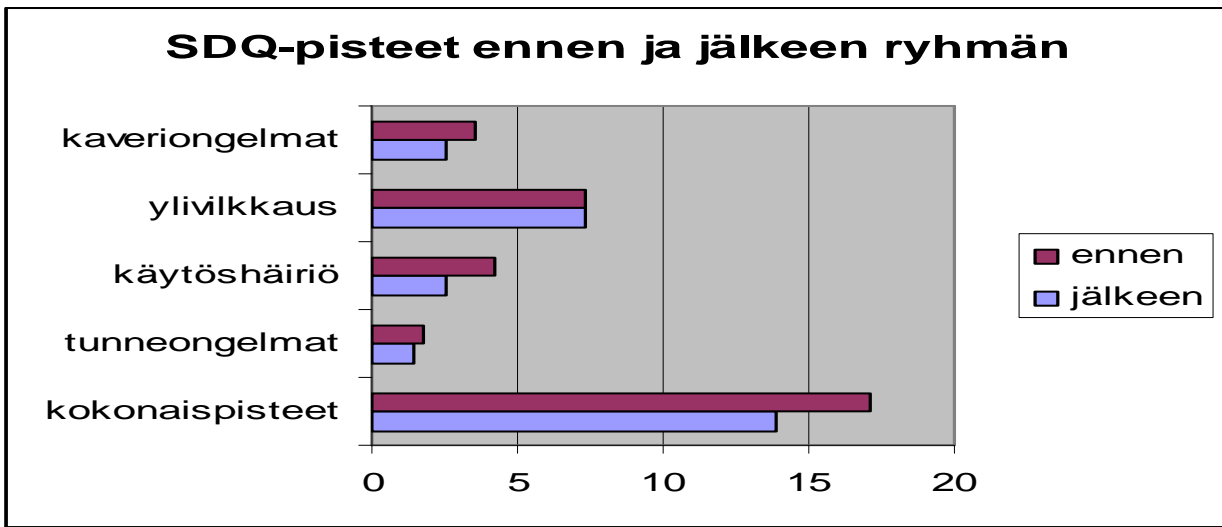
Vahvuutta puolestaan mitataan lapsen prososiaalisella käytöksellä, jossa suurempi pistemäärä kuvaa parempia vahvuuksia. Seuraavassa taulukossa on ilmoitettu vanhempien antamat SDQ - testin pistemäärät kaikkien ryhmien (4) keskiarvopisteinä.

Taulukko 7. Vanhempien antamat SDQ - pisteet ennen ja jälkeen ryhmän

ongelmat	ennen	jälkeen	raja-arvo
tunneongelmat	1,83	1,4	4
käytöshäiriö	4,2 *	2,5	3
ylivilkkaus	7,3 *	7,3*	6
kokonaispisteet	17,1*	13,9	14
vahvuudet			
prososiaalisuus	5,3*	7,3	6 (* raja-arvon ylittävä arvo)

Vanhempien antamat SDQ- pisteet osoittavat, että lasten tilanne keskimäärin parani ja oireet vähenivät vanhempien käytyä ryhmän. Ryhmän alkuvaiheessa vanhemmat olivat antaneet raja-arvon ylittäviä ongelmia kuvaavia pistemääriä ylivilkkaus ja käytöshäiriö osa-alueissa ja näin ollen kokonaispisteet myös ylittivät normaalin raja-arvon. Prososiaalisuus arvo oli keskimäärin raja-arvon alittava, mikä kuvasi lasten prososiaalisen käytöksen olevan normaalia vähäisempää. Raja-arvosta poikkeavat pistemäärät paranivat normaalitasolle kaikissa osioissa ylivilkkautta lukuun ottamatta. Kokonaispisteet laskivat 3,2 pistettä ja olivat normaalitasolla ryhmän loppuvaiheessa. Seuraavassa kuvassa on vielä graafisesti esitetty vanhempien antamien SDQ - pisteiden keskiarvopisteet.

Kuva 4. Vanhempien antamat SDQ -pisteet kuvana ennen ja jälkeen ryhmän. (N= 36)

9. Vanhemmuusryhmän ohjauskoulutusten palaute

Projektissa järjestettiin neljä vanhemmuusryhmän ohjauskoulutusta. Koulutukset olivat 3-päiväisiä, englanninkielisiä koulutuksia. Näihin koulutuksiin kouluttajat tulivat Incredible Years Inc. organisaation kautta, Englannista ja Norjasta. Koulutuspaikkoja koulutuksissa oli 25 per koulutus, näin ollen yhteensä 100 sosiaali- ja terveysalan ammattilaista koulutettiin. Koulutuksiin osallistuneille lähetettiin koulutuksen jälkeen nettikysely koulutuksesta. Kyselyn palauteprosentti oli valitettavan pieni, sen palautti yhteensä vain 27 henkilöä. Seuraavassa on koottu palautetta kyselystä.

Yleisesti ottaen palaute koulutuksista oli eriomaista. Suurin osa vastaajista piti koulutuksen käytännönläheisyydestä ja toiminnallisista osista. Koulutusta kuvattiin mm. *"innostavaksi, inspiroivaksi konkreettiseksi ja hyödylliseksi"*. Palautteiden mukaan koulutus antoi hyvät valmiudet ohjata ryhmiä. Vastaajista 15 aikoi lähiaikoina aloittaa ryhmän.

Kaikki vastaajat eivät aikoneet ohjata ryhmiä, mutta he pystyivät kommenttien mukaan hyödyntämään koulutuksen oppeja yksilötyössä. Koulutusta kommentoitiin esimerkiksi näin: *"koulutus antoi välineitä työskentelyyn yksittäisten perheiden kanssa"*, ja *"olen jo hyödyntänyt menetelmiä yksilöllisesti joidenkin perheiden kanssa"*. Vastaajien työnantajat suhtautuivat yleisesti ottaen myönteisesti ryhmiin, mutta resurssien puute nähtiin ongelmana. Jos työyhteisössä on vain yksi koulutettu ryhmänohjaaja, ovat resurssit haavoittuvaset. Ryhmien jatkuvuuden takaaminen ja ylläpito nähtiin joissakin yksiköissä ongelmana. Osallistujat näkivät OTU: n järjestämät koulutukset jatkosakin erittäin tarpeellisiksi.

10. Projektin yhteenveto

Ihmeelliset vuodet koulussa -projekti osoitti, että kasvatuksellisilla keinoilla voidaan vaikuttaa lapsen käytökseen kotona, päivähoitossa ja kouluissa. Pitkäjänteisellä lapsen hyvän käytöksen palkitsemisella sekä huonon käytöksen sammuttamisella pyritään saamaan muutoksia lapsen käyttäytymiseen ja kohentamaan lapsen itsetuntoa sekä suoriutumista koulussa. Muutos tapahtuu vuorovaikutuksessa lapsen ja opettajien sekä vanhempien kanssa. Tällöin opettajat ja vanhemmat ovat muutoksen käynnistäjinä toimiessaan ohjelman mukaisesti käytöshäiriöisen lapsen kanssa. Koti- ja koulukasvatuksessa on tällöin toimivat rajat ja säännöt, jotka luovat turvallisuutta ja ennustettavuutta sekä auttavat lasta toimimaan normien mukaisesti, sopeutumaan ryhmään paremmin ja ymmärtämään, mikä käytös on toivottua kotona, koulussa ja päivähoitossa.

10.1 Projektin keskeiset tulokset

Projektissa arvioitiin TCM -menetelmän soveltuvuutta suomalaiseen opetusjärjestelmään. Pilotitkoekielun mukaan TCM -menetelmä sopii hyvin Suomen oloihin, sillä sekä opettajat että lapset hyötyivät menetelmän käytöstä. Luokkatyöskentelyssä sekä päivähoitoryhmissä oli nähtävissä parannusta lasten sosiaalisissa taidoissa ja työrauhan parantumisessa. Opettajat koulussa ja päivähoitossa korostivat positiivisen suhteen luomisen tärkeyttä lapsiin, mikä onkin ohjelman yksi tärkeimpiä oivalluksia. Jos tämä suhde ei ole kunnossa, ei myöskään huonon käytöksen rajoittaminen onnistu kunnolla. Lisäksi opettajat raportoivat yleisen työskentelyilmiöpiirin rauhoittuneen ja lasten sosiaalisissa taidoissa havaittiin paranemista. Useimmat opettajat käyttivät menetelmää ryhmätasolla ja yksilöllinen menetelmän käyttö, kuten yksilölliset käyttäytymissuunnitelmat jäivät vähemmälle.

Kysyttäessä TCM- menetelmän hyödyistä, useat opettajat pitivät vertaistukea ja yhteistä keskustelua sekä ongelmaratkaisua tärkeänä. Opettajilla sekä päivähoiton henkilöstöllä olisi tarvetta yhteiseen keskusteluun ja yhteisen toimintakulttuurin luomiseen yksiköiden sisällä.

Opetus- ja kasvatushenkilöstön koulutuksessa näyttää olevan puutetta lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen opetuksessa. Projekti osoitti, että useimmat opettajat ala-asteella ja päivähoitossa kokivat itsensä keinottomaksi käytöshäiriöisiä lapsia ja heidän vanhempiaan kohdatessaan. Positiivisesti vahvistavat kasvatustekniikat voisivat olla vastaus yksiköiden sisäiseen kasvatuskulttuurin luomiseen sekä kodin ja koulun yhteistyön lisäämiseen. Näiden asioiden kehittämistyö onkin yksi pitkän tähtäimen haaste suomalaisessa päivähoito- ja opetuskulttuurissa.

10.2. Projektin haasteet

Käytöshäiriöisten lasten ja heidän perheidensä ongelmat ovat usein monitahoisia ja vaikeita. Käytöshäiriöisillä lapsilla on usein kohonnut sosiaalisten ja koulunkäyntiin liittyvien ongelmien riski johtuen biologisista tekijöistä tai kehitysviivästymistä (Webster-Stratton, C.2011). Tällaisia ongelmia ovat esimerkiksi oppimisvaikeudet, ylivilkkaus, impulsiivisuus, tarkkaavaisuushäiriö, viivästynyt puheen kehitys tai lukemisen oppimisen viivästyminen sekä erittäin aggressiivinen käytös. Lisäksi joillakin lapsilla riski on vielä suurempi, jos he tulevat kodeista, joissa vanhemmat ovat voimattomia tai masentuneita, piittaamattomia tai väkivaltaisia.

Edellä mainitut ongelmat vaativat pitkäjänteistä ja systemaattista hoitoa. Tulokset näkyvät usein vasta pidemmän ajan kuluttua ja ongelmat usein vaativat myös yksilöllistä lapsen ja perheiden tilanteeseen puuttumista. Ihmeelliset vuodet ohjelmat eivät ole vastaus kaikkiin käytöshäiriöisten lasten ja perheiden ongelmiin. Ohjelmien toteuttamisen edellytyksenä on arvioida niin lapsen kuin vanhempienkin soveltuvuus ryhmään ja menetelmien käyttöön. Suurimmalle osalle lapsia ja vanhempia Ihmeelliset vuodet ohjelmia voidaan käyttää ja he näyttävät hyötynyt niistä. Selkeää on, että käytöshäiriöisten lasten vanhemmat tarvitsevat mahdollisimman varhaista tukea. Silloin vanhemmat voivat parhaiten vaikuttaa lasten aggressiivisen käytöksen

väheneeseen ja he voivat edistää lastensa sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja sekä tukea lastensa koulunkäyntiä.

Ihmeelliset vuodet vanhemmille sekä opettajille suunnatut menetelmät ovat ajallisesti pitkäkestoisia ja monikerroksisia ohjelmia, jotka vaativat toteuttajaltaan pitkäjänteisyyttä, perusteellista perehtymistä sekä menetelmän strategioiden sisäistämistä. Sitoutumisen aste ohjelman menetelmiin ja käytännön toteuttamiseen projektissa vaihteli. Projektin puitteissa aikaa vaadittavaan ohjelman sisäistämiseen ja toteuttamiseen pitkäjänteisesti ei välttämättä ollut riittävästi. Sekä opettajat että vanhemmat kokivat vaikeaksi muuttaa omaa käytöstään. Tehtyään pieniä muutoksia käytökseensä ja havaittuaan, että lasten käytöksessä alkoi näkyä paranemista, motivaatio ohjelman menetelmien käyttämiseen kasvoi. Voisi sanoa, että keinottomuus toimia käytöshäiriöisten lasten kanssa väheni ja ohjelman kasvattajia voimistava vaikutus alkoi näkyä sekä vanhempien että opettajien keskuudessa.

10.3. Ihmeelliset vuodet ohjelmien tulevaisuuden näkymät

Projektin TCM -työpajakoulutuksiin osallistui yhteensä 50 ala-asteen ja päivähoidon opettajaa ja varsinaiseen TCM -pilottikoulutusryhmiin 18 ala-asteen ja 15 esikoulun opettajaa. Määrä on vielä pieni tilastollisesti merkittävien arvioiden tekemiseen ja yleensäkin uuden työmenetelmän levittäminen ja juurruttaminen vaatii aikaa ja resursseja. Pilottikokeilusta kuitenkin vahvistui käsitys, että TCM- menetelmä toimi hyvin suomalaisessa päivähoito ja koulujärjestelmässä ja että tarvetta ohjelman juurruttamiseen on jatkossakin. Erityisesti päivähoiton työntekijät kokivat menetelmän toimivaksi ja tämä puoltaa sitä, että varhain aloitettuna menetelmä on kaikkein tehokkain. Edellä mainituista syistä Omaisyhdistys jätti RAY:lle hakemuksen uudesta projektista, jossa TCM- ohjelmaa levitetään erityisesti päivähoitoon. Omaisyhdistys on saanut rahoituksen kyseiselle ”Kasvun eväät” -projektilleen.

Myös vanhemmuusryhmätoiminnan jatkaminen osoittautui projektissa hyödylliseksi. Erityisen tärkeää olisi mahdollistaa ryhmiin pääsy koulujen ja päivähoiton lasten vanhemmille. Projektin aikana valitettavasti näiden ryhmien järjestäminen osoittautui haasteelliseksi koulun kuraattorien ja psykologien kanssa, koska henkilöresursseja niihin ei juurikaan ollut. Vain yksi ryhmä onnistuttiin järjestämään yhteistyössä koulun kuraattorin kanssa. Koulujen kuraattorien ja psykologien resurssit eivät riitä ryhmien järjestämiseen iltatyönä. Kuraattorit ja psykologit hyötyvät kuitenkin sekä vanhemmuusryhmäohjelman että TCM -koulutuksen opeista. Menetelmän keinoja voidaan hyvin hyödyntää yksilötyössä niin lasten, vanhempien kuin opettajienkin kanssa sekä oppilas-huoltoryhmän toiminnassa.

Lähteet

- Eddy, J Mark. (2006). Conduct Disorders. Compact Clinicals. Kansas city, USA.
- Hutchings, J. Bywater, T., Daley, D. (2007) Early prevention of conduct disorder: how and why did the North and Mid Wales Sure Start study work? Journal of Children's Services. Pavilion, UK.
- Hutchings, J. Bywater, T Eames, C. Martin, P. (2008) Implementing child mental health interventions in service settings: Lessons from three pragmatic randomised controlled trials in Wales. School of psychology, Bangor University.
- Keltikangas-Järvinen, L.(2006) Temperamentti ja koulumenestys. Otava.
- Koskelainen, M. (2008). The strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ-Fin) among Finnish children and adolescents. Turun yliopisto. Institute of Clinical Medicine: Child Psychiatry.
- Morch, W., Clifford, G., Larsson, B., Rypdal, P., Tjeflaat, T., Lurie, J., Britt Drugli, M., Forssum, S., Reedt, C. 2004. The incredible years - The Norwegian Webster-Stratton Programme 1998 – 2004. <http://www.incredibleyears.com/Library>
- Paterson, G.R. (1982). Coercive family process. In A social learning approach. 3. Eugene, O.R: Castilia.
- Reid, Hammond & Webster-Stratton. (2004). Treating children with early-onset conduct problems: Intervention outcomes for parent, child and teacher training. Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology 33 (1: 105-124).
- O'Reilly, D. (2005). Conduct Disorder and Behavioural Parent Training. Research and Practice. Jessica Kingsley Publishers.
- Santonen, J. (2013). Ihmeelliset vuodet. TCM -menetelmä esi- ja perusopetuksessa. Opinnäytetyö. Ylempi AMK / Metropolia, Helsinki. (julkaistaan 4/2013).
- Webster - Stratton, C. (2006). Ihmeelliset vuodet. Ongelmanratkaisupuokas 2 – 8 vuotiaiden lasten vanhemmille. Profami Oy.
- Webster – Stratton, C. (2011). Kuinka edistää lasten sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja. Sage Publications. Profami.

IHMEELLISET VUODET OPETTAJIEN KOULUTUS
TYÖPAJA ARVIOINTI

Nimi _____

Työpaja _____

Päiväys _____

Tämän koulutuskerran sisältö oli mielestäni

ei hyödyllinen

neutraali

hyödyllinen

erittäin hyödyllinen

Videoesimerkit olivat:

ei hyödyllisiä

neutraaleja

hyödyllisiä

erittäin hyödyllisiä

Ryhmän vetäjän koulutus oli:

ei hyödyllistä

neutraalia

hyödyllistä

erittäin hyödyllistä

Ryhmäkeskustelut olivat:

ei hyödyllisiä

neutraaleja

hyödyllisiä

erittäin hyödyllisiä

Lisäkommentteja:

(voit jatkaa kääntöpuolelle)

Nimi _____

Opettajan itsearvioinnin tarkastuslista

Ole hyvä täytämään tarkastuslista jokaisen työpajan jälkeen.

Työpaja #1 Positiivisen suhteen luominen oppilaaseen ja ennakoiva opettaja

_____ Lue kappaleet 1, 2 ja 3.

_____ Aloita käyttäytymissuunnitelma 2 oppilaalle

Tavoitteeni _____

Työpaja #2 Opettajan huomio, valmentaminen, rohkaisu ja kehuminen

_____ Lue kappaleet 4 ja 5.

_____ Harjoittele vertaisvalmentaja -konseptia.

_____ Harjoittele ennakoivia strategioita.

_____ Toteutin käyttäytymissuunnitelmaa

Tavoitteeni _____

Työpaja #3 Oppilaiden motivointi kannustimien avulla

_____ Lue kappale 6.

_____ Harjoittele positiivisen huomiota ja positiivisen kehumisen käyttämistä tiettyyn sosiaaliseen käyttäytymiseen.

_____ käynnistä palkkio-ohjelma 1-2 oppilaalle.

_____ Aloita uusi käyttäytymissuunnitelma

Tavoitteeni _____

Työpaja #4 Sopimattoman käyttäytymisen vähentäminen—huomiotta jättäminen ja uudelleenohjaus

_____ Lue kappaleet 7 ja 8.

_____ Käytä itserohkaisu -kuplaa.

_____ Toteuta käyttäytymissuunnitelmaa haastavalle oppilaalle & jaa vanhempien kanssa.

Tavoitteeni _____

Työpaja #5 Sopimattoman käyttäytymisen vähentäminen—seuraamusten toteutus

_____ Lue kappaleet 9 ja 10.

_____ Käytä aikalisää aggressiiviseen käyttäytymiseen.

_____ Opetta lapsia rauhoittumaan (käytä rauhoittumismittaria)

Tavoitteeni _____

Työpaja #6 Tunteiden säätely, sosiaaliset taidot ja ongelmanratkaisu

_____ Lue kappale 11.

_____ Käytä käyttäytymissuunnitelmaa kurinpitosuunnitelman kanssa.

_____ Jaa käyttäytymissuunnitelma vanhempien kanssa.

Ihmeelliset vuodet Opettajien työpajan tyytyväisyyskysely

(Jaetaan koko koulutuksen loppuksi)

Osallistujan nimi _____ Päiväys _____

Seuraava kyselylomake on osa saamasi koulutuksen arviointia. On tärkeää, että vastaat niin rehellisesti kuin mahdollista. Antamasi tiedot auttavat meitä arvioimaan ja jatkuvasti parantamaan tarjoamaamme ohjelmaa. Arvostamme kovasti yhteistyötäsi. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

A. Koko ohjelma

Ympyröi väittämä, joka parhaiten kuvaa sitä, mitä rehellisesti tunnet tällä hetkellä.

1. Oppilas, jolle tein käyttäytymissuunnitelman, on käyttäytymiseltään:

huomattavasti huonompi	hieman sama	hieman parempi	paljon parempi
huonompi	huonompi	parempi	parempi

2. Muiden oppilaiden ongelmat, joita olen/olemme yrittäneet muuttaa käyttämällä työpajassa esiteltyjä metodeja ovat:

huomattavasti pahempia	hieman samoja	hieman parempia	paljon parantuneet
pahempia	pahempia	parantuneet	parantuneet

3. Olen tämänhetkisten oppilaitteni edistymiseen:

erittäin tyytymätön	vähän neutraali	vähän tyytyväinen	hyvin tyytyväinen
tyytymätön	tyytymätön	tyytyväinen	tyytyväinen

4. Odotukseni työpajan hyvistä tuloksista on:

erittäin pessimistinen	hieman neutraali	hieman optimistinen	erittäin optimistinen
pessimistinen	pessimistinen	optimistinen	optimistinen

5. Mielestäni lähestymistapa, jota käytettiin muuttamaan oppilaiden käyttäytymisen ongelmia oli:

täysin sopimatonta	vähän neutraali	melko sopiva	erittäin sopiva
sopimatonta	sopimatonta	sopiva	sopiva

6. suosittelisitko tätä työpajaa toiselle opettajalle?

en yhtään suosittelisi	en ehkä neutraali	hieman suosittelisin	vahvasti suosittelisin
suosittelisi	suosittelisi	suosittelisin	suosittelisin

7. Kuinka luottavainen sinä olet kykyysi käsitellä käytöshäiriöitä luokassasi?

en ollenkaan en en kovin neutraali vähän luottavainen erittäin
luottavainen luottavainen luottavainen luottavainen luottavainen luottavainen

8. Kuinka luottavainen olet kykyysi käsitellä käytöshäiriöitä luokassasi tulevaisuudessa?

en ollenkaan en en kovin neutraali vähän luottavainen erittäin
luottavainen luottavainen luottavainen luottavainen luottavainen luottavainen

Hyödyllisyys

Tässä osiossa haluaisimme sinun ilmaisevan kuinka hyödyllisinä koit seuraavat työpajan opetusstrategiat. Ympyröi vaihtoehto, joka lähinnä vastaa mielipidettäsi.

1. Ryhmänohjaajan luentomaisesti esittelemä tieto
todella hyödytön melko neutraali melko hyödyllinen erittäin
hyödytön hyödytön hyödyllinen hyödyllinen

2. Videopätkien näyttäminen oli
todella hyödytön melko neutraali melko hyödyllinen erittäin
hyödytön hyödytön hyödytön hyödyllinen hyödyllinen

3. Opettajien ryhmäkeskustelut ja ajatusten vaihto oli
todella hyödytön melko neutraali melko hyödyllinen erittäin
hyödytön hyödytön hyödytön hyödyllinen hyödyllinen

4. Taitojen opetteleminen pienryhmissä oli
todella hyödytön melko neutraali melko hyödyllinen erittäin
hyödytön hyödytön hyödytön hyödyllinen hyödyllinen

5. Pienryhmässä tehdyt käyttäytymissuunnitelmat olivat
todella hyödytön melko neutraali melko hyödyllinen erittäin
hyödytön hyödytön hyödytön hyödyllinen hyödyllinen

6. Toisten opettajien tuki oli
todella hyödytön melko neutraali melko hyödyllinen erittäin
hyödytön hyödytön hyödytön hyödyllinen hyödyllinen

7. Ehdotetut välitehtävät olivat
todella hyödytön melko neutraali melko hyödyllinen erittäin
hyödytön hyödytön hyödytön hyödyllinen hyödyllinen

8. Kirja– *Kuinka edistää lasten sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja* oli
todella hyödytön melko neutraali melko hyödyllinen erittäin
hyödytön hyödytön hyödytön hyödyllinen hyödyllinen

B Tietyt opetustekniikat

Käyttökelpoisuus

Tässä osiossa haluaisimme sinun ilmaisevan, kuinka käyttökelpoisia seuraavat tekniikat olivat oppilaita opettaessa. Ole hyvä, ympyröi vastaus, joka on vastaa mielestäsi eniten tekniikan käyttökelpoisuutta.

1. Lapsilähtöinen leikki

erittäin käyttökelvoton	melko neutraali	melko käyttökelpoinen	erittäin käyttökelpoinen
käyttökelvoton	käyttökelvoton	käyttökelpoinen	käyttökelpoinen

2. Kuvaileva kommentointi/Interaktiivinen lukeminen

erittäin käyttökelvoton	melko neutraali	melko käyttökelpoinen	erittäin käyttökelpoinen
käyttökelvoton	käyttökelvoton	käyttökelpoinen	käyttökelpoinen

3. Kehu/rohkaisu

erittäin käyttökelvoton	melko neutraali	melko käyttökelpoinen	erittäin käyttökelpoinen
käyttökelvoton	käyttökelvoton	käyttökelpoinen	käyttökelpoinen

4. Kannustimet

erittäin käyttökelvoton	melko neutraali	melko käyttökelpoinen	erittäin käyttökelpoinen
käyttökelvoton	käyttökelvoton	käyttökelpoinen	käyttökelpoinen

5. Huomiotta jättäminen

erittäin käyttökelvoton	melko neutraali	melko käyttökelpoinen	erittäin käyttökelpoinen
käyttökelvoton	käyttökelvoton	käyttökelpoinen	käyttökelpoinen

6. Hyvät käskyt/selkeät rajat

erittäin käyttökelvoton	melko neutraali	melko käyttökelpoinen	erittäin käyttökelpoinen
käyttökelvoton	käyttökelvoton	käyttökelpoinen	käyttökelpoinen

7. Aikalisä/rauhottomispaikka

erittäin käyttökelvoton	melko neutraali	melko käyttökelpoinen	erittäin käyttökelpoinen
käyttökelvoton	käyttökelvoton	käyttökelpoinen	käyttökelpoinen

8. Etuoikeuksien menettäminen, johdonmukaiset seuraamukset

erittäin käyttökelvoton	melko neutraali	melko käyttökelpoinen	erittäin käyttökelpoinen
käyttökelvoton	käyttökelvoton	käyttökelpoinen	käyttökelpoinen

9. Uudelleenohjaus/huomion kiinnittäminen muualle

erittäin käyttökelvoton	melko neutraali	melko käyttökelpoinen	erittäin käyttökelpoinen
käyttökelvoton	käyttökelvoton	käyttökelpoinen	käyttökelpoinen

10. Sosiaalinen ja emotionaalinen valmennus

erittäin käyttökelvoton	melko neutraali	melko käyttökelpoinen	erittäin käyttökelpoinen
käyttökelvoton	käyttökelvoton	käyttökelpoinen	käyttökelpoinen

11. Ongelmanratkaisuvalmennus

erittäin käyttökelvoton	melko neutraali	melko käyttökelpoinen	erittäin käyttökelpoinen
käyttökelvoton	käyttökelvoton	käyttökelpoinen	käyttökelpoinen

C. Työpajan vetäjän arviointi

Tässä osiossa haluaisimme sinun ilmaisevan mielipiteesi ryhmän vetäjästä. Ole hyvä, ympyröi vastaus, joka mielestäsi kuvaa parhaiten tuntemuksiasi.

Ryhmän ohjaaja nro #1

(nimi) _____

1. Mielestäni ryhmän ohjaajan opetus oli

erittäin huonoa	keskitason huonoa	keskitason alapuolella	keskitasoista	keskitason yläpuolella	ensiluok-kaista	erinomaista
-----------------	-------------------	------------------------	---------------	------------------------	-----------------	-------------

2. Ohjaajan valmistautuminen oli

erittäin huonoa	keskitason huonoa	keskitason alapuolella	keskitasoista	keskitason yläpuolella	ensiluok-kaista	erinomaista
-----------------	-------------------	------------------------	---------------	------------------------	-----------------	-------------

3. Ohjaajan kiinnostus ja mielenkiinto minua ja oppilaitani kohtaan oli

erittäin huonoa	keskitason huonoa	keskitason alapuolella	keskitasoista	keskitason yläpuolella	ensiluok-kaista	erinomaista
-----------------	-------------------	------------------------	---------------	------------------------	-----------------	-------------

4. Tällä hetkellä minusta tuntuu, että työpajan ohjaaja oli

ei ollenkaan	ei avuksi	vähän ei avuksi	neutraali	vähän avuksi	avuksi	erittäin paljon avuksi
--------------	-----------	-----------------	-----------	--------------	--------	------------------------

5. Henkilökohtainen tunteei vetäjää kohtaan oli

en pidä hänestä ollenkaan	en pidä hänestä	en pidä hänestä vähän	neutraali tunne häntä kohtaan	pidän vähän	pidän hänestä	pidän hänestä kovasti
---------------------------	-----------------	-----------------------	-------------------------------	-------------	---------------	-----------------------

Mikäli työpajoissa oli enemmän kuin yksi vetäjä, täytä myös seuraava osio. (Mene osioon D, mikäli työpajassasi oli vain yksi vetäjä.)

Ryhmän ohjaaja #2

(nimi) _____

1. Mielestäni ryhmän ohjaajan opetus oli

erittäin huonoa	keskitason huonoa	keskitason alapuolella	keskitasoista	keskitason yläpuolella	ensiluok-kaista	erinomaista
-----------------	-------------------	------------------------	---------------	------------------------	-----------------	-------------

2. Ohjaajan valmistautuminen oli

erittäin huonoa	keskitason huonoa	keskitason alapuolella	keskitasoista	keskitason yläpuolella	ensiluok-kaista	erinomaista
-----------------	-------------------	------------------------	---------------	------------------------	-----------------	-------------

3. Ohjaajan kiinnostus ja mielenkiinto minua ja oppilaitani kohtaan oli

erittäin huonoa	keskitason huonoa	keskitason alapuolella	keskitasoista	keskitason yläpuolella	ensiluok-kaista	erinomaista
-----------------	-------------------	------------------------	---------------	------------------------	-----------------	-------------

4. Tällä hetkellä minusta tuntuu, että työpajan ohjaaja oli

ei ollenkaan	ei avuksi	vähän ei avuksi	neutraali	vähän avuksi	avuksi	erittäin paljon avuksi
--------------	-----------	-----------------	-----------	--------------	--------	------------------------

5. Henkilökohtainen tunteei vetäjää kohtaan oli

en pidä hänestä ollenkaan	en pidä hänestä	en pidä hänestä vähän	neutraali tunne häntä kohtaan	pidän vähän	pidän hänestä	pidän hänestä kovasti
---------------------------	-----------------	-----------------------	-------------------------------	-------------	---------------	-----------------------

D. Ohjelman kokonaisarviointi

1. Mistä ohjelman osasta oli sinulle eniten hyötyä?

2. Mistä pidit eniten ohjelmassa?

3. Mistä pidit vähiten ohjelmassa?

4. Mistä ohjelman osasta oli vähiten hyötyä sinulle?

5. Miten ohjelmaa voisi parantaa niin, että siitä olisi sinulle enemmän hyötyä?

Kodistus

Osallistujan nimi

On osallistunut Dr. Webster-Strattonin kehittämään

*Ihmeelliset vuodet
Opettajien
luokanhallintakoulutukseen*

Allekirjoitus

Päiväys